

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

Prof. Dr. Şaban Kuzgun'un Anısına

SAYI : 11

KAYSERİ – 2001

YAYIN KOMİSYONU

Prof. Dr. Cihat TUNÇ
Prof. Dr. Harun GÜNGÖR
Doç. Dr. Abdulvahap TAŞTAN

SAHİBİ

Prof. Dr. Celal KIRCA

MESUL MÜDÜRÜ

Doç. Dr. Abdulvahap TAŞTAN

NOT : Makalelerin İlmi Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.

SİH DİNİ

Yrd. Doç. Dr. Huzeyfe SAYIM*

GİRİŞ

Sih dini, İslâm'ın Hindistan'a ulaşım yayılmasından sonra, 16. Yüzyılda Guru Nanak (1469-1539)'dan itibaren Hint dinleri arasında yer almaya başlamıştır. İslâm ile Hinduizm'in muhtelif yönlerini alarak, ona kendi yorumunu katmış olan Sih dini, dinler tarihçileri tarafından, farklı kültürlerin birbirlerini etkilemesi sonucu ortaya çıkmış senkretik bir din olarak kabul edilmektedir. Sih kelimesi talebe, öğrenci, tilmiz anlamlarına gelmektedir.¹ Farklı ırklardan ve inançlardan insanların bir araya gelmesiyle dinî bir grup, dinî bir ırka ve zaman içinde de bir millete dönüşmüştür.²

14. Yüzyıldan itibaren Kuzey Hindistan'da ayrı dinden insanların beraber yaşamaları zaruretinden dolayı dinler ve inançlar arasında uzlaşma hareketleri yayılmaya başladı. Tanrı Vişnu'ya içtenlikle ve sevgi ile bağlanma anlamını taşıyan Bhakti³ hareketi ile İslâm suffiliğinin bir sentezi olan Sant geleneği de bu senkretist hareketlendendi⁴. Bhakti hareketini ve Sant geleneğini temsil eden Ramanuja (1016-1137) ve Kabir (1440-1518) gibi isimlere Sih literatüründe rastlasak bile, bu dinin şekillenmesinde ve bugünkü haliyle dinler tarihinde yerini almasında esas pay Guru Nanak'a aittir. Nanak'tan sonra gelmiş olan diğer dokuz 'Guru'⁵ da Nanak'ın ruhunun tenasüh yoluyla kendilerine geçtiğini kabul ederek, kutsal kitaplarına alınmış olan ilâhilerde 'Nanak' mahlasını kullanmıştır.

Sih dininin hoşgörü ve insan sevgisine dayalı ülküsü, sonuncu guru olan Guru Gobind Singh (1666-1708) tarafından Khalsa⁶ teşkilatının kurulmasıyla

* Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

¹ Muhammed İkbâl, "Sihler", **İslam Ansiklopedisi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966, X/611.

² Abdurrahman Küçük, "Sihizm", **A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Ankara, 1986, XXVIII/2.

³ Bhakti: Sevgi ile Tanrı Vişnu'nun Rama, Krişna gibi avatarlarından birine bağlanma.

⁴ Küçük, XXVIII/ 392-393.

⁵ Guru: 'Manevi' önder anlamına gelmektedir. Sih dininin 'Guru'ları sırasıyla şunlardır: 1-Guru Nanak (Doğumu 1469-1539); 2- Guru Angad (Doğumu 1504, Guru 1539-52); 3- Guru Amar Das (Doğumu 1479, Guru 1552-74); 4- Guru Ram Das (Doğumu 1534, Guru 1574-81); 5- Guru Arjan (Doğumu 1563, Guru 1581-1606); 6- Guru Hargobind (Doğumu 1595, Guru 1606-44); 7- Guru Har Rai (Doğumu 1630, Guru 1644-61); 8- Guru Har Krishan (Doğumu 1656, Guru 1661-4); 9- Guru Teg Bahadur (Doğumu 1621, Guru 1664-75); 10- Guru Gobind Singh Doğumu 1666, Guru 1675-1708)

⁶ Khalsa: Guru Nanak zamanından 1699 yılına kadar bir kimsenin Sih dinine girebilmesi (initiation) için bizzat Guru'dan Charn amrit (Guru'nun ayağını yıkadığı su) alıp içmesi gerekirdi. Guru Gobind Singh, dine giriş merasiminde bir değişiklik yaptı ve beş kişiyi Charn Pahul merasimi ile Sih dinine

(1699), askerî ve mücadeleci bir tutuma dönüştürülmüştür. Bu sonuncu guru, on guru haricinde, artık insan guru gelmiyeceğini, Kutsal kitapları olan Granth Sahib (Adi Granth)'ın Sihler için yaşayan bir guru (Guru Granth Sahib) olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple, o günden sonra Sihler, kitaba bir insan guru'ya gösterilen saygı ölçüsünde saygı gösterirler: O, bir taht üstünde tutulur, üzerinde gölgelik vardır ve ibadet sırasında büyük yelpazelerle serinletilir. Bu ölçüde gösterilen bir saygı, zaman zaman dışardan bakanlar tarafından, kitaba tapınma şeklinde değerlendirilebilmektedir.

Sih dininin esas kurucusu olarak kabul edilen Guru Nanak'ın teolojisinin sarîh kaideleri yoktur; onun gayesi sosyolojik, ahlâkî bir islahat ve yenilik meydana getirmektir. Guru Nanak'ın teolojisi sistematik bir biçimde başlamamıştır. Çünkü onun ortaya koymuş olduğu din teorik olmaktan ziyade, yaşamaya dayanan tecrübe dinidir.⁷ Daha sonra gelen gurular da hayatlarını onun ilkeleri ve öğretisi doğrultusunda sürdürmüşlerdir.

Sihizm'in teşekkülünde üç temel unsur vardır: Birincisi, Pencab'da 16. Yüzyılın ilk onlu yıllarında öğretilmiş olan dindarlık sistemi; ikincisi, Pencab toplumunun yapısı; üçüncüsü ise Guru Nanak'tan günümüze kadar uzanan Pencab'ın tarihidir. Bu süreçte Sihler, Hindu geleneğini ne tamamen benimsemişler, ne de tamamen reddetmişlerdir. Onların karşı çıktıkları hususlar çok tanrıcılık, tanrının suret ve heykelinin yapılması, Brahmanların aşırı ayin ve merasimleri, hurafeler ve en önemlisi ise kast sistemidir. Ancak onlar da, kast sistemini reddetmekle birlikte Khalsa kardeşlik teşkilatını kurarak, adeta yeni bir kast-sınıf teşkil etmişlerdir. Sihler kendi dinlerini ifade etmek için Gurmat kelimesini kullanırlar.⁸

A- SİHİZM'DE KOZMOGONİ VE YARATILIŞ

Bütün dinlerde olduğu gibi, Sih dininin de kendine has bir kozmogoni ve yaratılış anlayışı vardır. Yaratılıştan önceki hal şöyle tasvir edilir: "Sayısız uzun zaman süresince bölünmemiş karanlıklar vardı. Ne yer vardı, ne de gökler, sadece Tanrı'nın sonsuz nizamı(hukam) vardı." Burada, hemen hemen bütün dinlerde rastladığımız, yaratılmadan önce ki kaös hali anlatılmaktadır. Daha sonra ise, "Senin hoşuna gittiği zaman yaratmana görünür destekler olmaksızın Sen dünyayı yarattın; Maya'nın cazibelerini ortalığa Sen yaydın."⁹ denilerek çok fazla teferruat

kabul etti. Bu merasimde altıncı kişi granti (din adamı) gibi davranır. Amrit (kutsal içecek) beş adayın demir bir tas içinde toz şekerin suya konulduktan sonra, bir taraftan Granth Sahib'den muhtelif bölümler ezbere okunurken, iki ağızlı bir kılıç (khanda) ile diz çökmüş olan adaylar tarafından karıştırılır. Sonra her birinden "Khalsa Tanrı'ya aittir, zafer Tanrı içindir" demesi istenir. Sonra adaylar o şekerli sudan içerler, daha sonra beş kere onların gözlerine ve saçlarına serpilir. Beş aday tarafından Mul Mantra beş kere tekrar edilir. Böylece onlar Khalsa ailesinin fertleri olurlar. Günlük ibadetlerine, onda bir vergiye ve beş 'K'ya dikkat etmelidir. Beş 'K' şunlardır: 1- Kach: Kısa pantolon; 2- Kangha; Tarak; 3- Kara: Sağ bileğe takılan demir bilezik; 4- Kesh: Kesilmemiş saç; 5- Kirpan: Kama, kılıç.

⁷ W.H. Mcleod, *Guru Nanak and Sikh Religion*, Edition II. Oxford Univ. Press, New Delhi, 1978, 148-151.

⁸ *Les Religions du monde*, Neşr. G.Parrinder, "Le Sikhisme", İng.den Fran.ya ter. Cl.Marie Hut ve Jean Michel Luccioni, Luxembourg, 1981, 222.

⁹ Mcleod, 168.

ve mitolojiye girilmeden yaratılış anlatılmaktadır. Ancak, Tanrı sadece yaratmakla kalmaz; yaratmış olduğu varlıkla ilgilenir, onu korur ve destekler: "Dünyayı yaratan O, onu korur, her şeye çeşitli görevler verir."¹⁰

Tanrı'nın yaratışını ve sonrasını tasvir eden şu ifadeler oldukça düşündürücüdür:

"Tanrı bizzat kendisi dünyayı yarattı ve bizzat eşyaya isimler verdi.

Kudretiyle Maya¹¹'yı yarattı; O oturup kurulmuş olarak kendi eserini seyretti.

Ey Yaratıcı, Sen vericisin; hoşnut olduğun varlığa ihsan ve merhamet edersin.

Sen her şeyi bilirsin; bir kelimeyle hayatı verir ve alırsın.

Oturup kurulmuş olarak eserini zevkle seyredersin."¹²

Yukarıdaki ifadeleri incelediğimizde, Sihlerin yaratılış ile ilgili inançlarının Tevrat'taki ve Kur'an'da ki yaratılış anlayışından çok farklı olmadığını ifade etmek mümkün gözükmemektedir.

"Tanrı bütün olaylar için tayin edilmiş bir zaman vermiştir ve dokuz bölgeyi, yedi denizi, on dört dünyayı, üç hususiyeti ve dört devri kurmuştur."¹³ sözleri ise mutlak bir Tanrı'nın evreni düzenleyişini ve ona zaman boyutunu katışını ifade ediyor. Burada dokuz bölge ile dünyanın muhtelif kara parçaları, yedi deniz ile de çeşitli okyanus ve denizler, dört devir ile kastedilen ise Hindu kozmogonisinde ifadesini bulan dört devir: Altın devir, gümüş devir bronz devir ve en kötü ve bayağı olanı ise demir devir (Kali Yuga)dır. Yukarıda bahsedilen on dört dünya kavramı ise İslâm kozmogonisinde de bulunan yedi kat gök ve yedi kat yer olmak üzere, toplam on dört kat dünya inanışıyla benzerlik göstermektedir.

B- TANRI ANLAYIŞI

Sihizm bu konuya, çok sayıda tanrı varlığını kabul eden Hinduizm'den, Tanrı'nın varlığı ve yokluğu hususunu konu edinmeyen Jainizm'den ve Budizm'den farklı olarak bakmaktadır. Sih dininin tanrısı, 'ikincisi olmayan tek' Tanrı'dır. Ancak dinler tarihçileri, Sih dininde, her şeyin kendisinden südür ettiği ve sonunda da her şeyin kendisinde yutulup yok olacağı bir Tanrı'ya inanma anlamına gelen monist bir tanrı anlayışının mı, ya da, her şeyi yaratan, eşyadan ayrı bir Tanrı'nın varlığına inanma demek olan monoteist bir tanrı anlayışının mı bulunduğu konusunda müttelik olmasalar bile, Sihizm'in monoteist bir tanrı anlayışına sahip olduğu hususu ağırlık kazanmaktadır.¹⁴ Elbette Guru Nanak'ın şahsi bir tanrıya inandığını söylemek doğrudur. Kendi ifadesine göre o, Tanrı'nın huzuruna çıkarıldığı zaman, bir

¹⁰ Mcleod, 169

¹¹ Maya: Dünya ve onun ihtiva ettiği her türlü maddi güzellikler, servet, para vb. değerler.

¹² Max Arthur Macauliffe, *The Sikh Religion -Its Gurus, Sacred Writings and Authors*, Oxford,1909, I/105.

¹³ Macauliffe, I/116.

¹⁴ Mcleod, 164-166.

olarak, şahsî olarak ve evreni kaplayan bir varlık olarak Tanrı'dan haberdar oldu. Ona içmesi için Tanrı'nın isminin bir bardak nektarı verildi ve İlâhî İsmi dünyaya yayması emredildi.¹⁵ O, ilk tebliğine şu sözlerle başladı:

"Bir Tanrı vardır,
En yüce gerçek O'dur.
O, Yaratıcı,
Korkusuz ve nefretsizdir.
Her yerde hazır olan O,
Evreni kaplar,
O doğmamıştır,
Ne de tekrar doğmak için ölür O."¹⁶

Yukarıda Japji'nin ilk başlangıcı olan ve adeta Sih dininin tanrı anlayışının temelini oluşturan ifadeler İslâm'ın tanrı anlayışından farklı gözükmektedir.¹⁷ Yukarıdaki ifadelerin ilk bakışta, anlam bakımından, Kur'an-ı Kerim'de yer alan İhlâs suresine oldukça benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Sihlerin tanrı anlayışına göre Tanrı hakkında iki temel özellik söz konusudur: 1-Tanrı'nın 'nirguna' (mutlak ve kavranamaz) oluşu, 2- Tanrı'nın 'saguna' (bilinir) oluşu. Nirguna olması, Tanrı'nın şartlar ve sıfatlardan berî olması demektir. Ancak, Guru Nanak ona insanların anlayacakları ölçüler dahilinde sıfatlar atfetmiştir: Nirguna (kavranamaz) olan Tanrı, insanlar kendisini bilsinler diye saguna oldu. Başlangıçta hiçbir şey yok iken Tanrı vardı ve O'nun sıfatlarını akılla dahi tasavvur edemeyiz; bu O'nun nirguna yönüdür. Sonra O, yarattı ve kendisini yaratığının içine ilham etti; bütün iyi sıfatlar ve övmeye lâyık özellikler O'na atfedilebilir ki, bu durum da onun saguna yönüdür. Tanrı'nın insanlara anlayışları nispetinde bahsetmiş olduğu kısmî ilham insanın kurtuluşuna yetecek nispettedir. Guru'nun tefekkürüne, hamd ve senasına konu olan husus ,Tanrı'nın bu yönüdür. Tanrı'nın nirguna ciheti hakkında bir şey söylenilememekle birlikte, Tanrı ile birleşmenin nihaî sonucundaki durumda insan, gerçekten bu mutlak vasıfta yer alacaktır. O halde, en sonunda O, bilinebilir.¹⁸

Bütün yaratılmış varlıkların değişme özellikleri bulunmasına rağmen Tanrı'nın kendisi böyle değildir. O, ezeldir ve ebedîdir. O Gerçek Tanrı ebediyen gerçektir. O, yarattıklarına benzemeksizin vardır ve var olmaya devam edecektir. O, yok olup gitmeyecektir." Tanrı ebedî (abinasi), ezeli (anadî) ve zamanın ötesinde (akal)dır. O, hem sabit, hem de süreklidir. O hiçbir şeye benzemez. Nanak

¹⁵ W. Owen Cole and Piara Singh Sambhi, **The Sikhs - Their Religious Beliefs and Practices**, Routledge and Kegan Paul, London, Henley and Boston, 1978, 68-69.

¹⁶ Duncan Greenlees, **The Gospel of Guru Granth Sahib**, Adyar- Madras, İndia, 1952, 219; Khushwant Singh, **A History of The Sikhs**, Edit. V, New Delhi, 1969, I/324.

¹⁷ **Japji**: Sihlerin sabah duası olarak okudukları Guru Nanak'a ait manzum ilahiler.

¹⁸ Mcleod, 167-168.

O'nu anlatırken negatif diyebileceğimiz bir tarzda; arup (şekli olmayan) veya nirankar (şekilsiz) ifadelerini de kullanmıştır.¹⁹

Sihlerin anlayışında bir olan Tanrı, Brahma'nın yaratıcı, Vişnu'nun koruyucu ve destekleyici, Şiva'nın ise yok edici güçlerinin hepsine sahip olan Yüce Varlık'tır. Sihler, en yaygın olarak Tanrı için 'Nam' (İsim) kelimesini kullanırlar. Ancak Nam isim anlamına gelse de kastettiği mana bundan ötedir, yani Tanrı'dır. Hint dillerinde, Farsça'da ve Arapça'da Tanrı'yı ifade etmek için kullanılan isimlerin Sihler tarafından da rahatlıkla kullanıldığını görüyoruz. Bunların başlıcaları şunlardır: Sat (Ebedî Gerçek, Hak), Ram, Mohan (Güzel), Gobind, Hari, Allah, Hüda, Alakh, Agam, Kadur, Kerim. Ayrıca Tanrı için isimsiz anlamında Anami ve Gerçek Guru anlamında Sat Guru denildiği de bilinmektedir.²⁰ Hindu mabetleri için "Om" kelimesinin oldukça önemli ve anlamlı olduğu gibi, Sih mabetlerinde de en çarpıcı cümle "Bir Tanrı vardır" (Ik Oankar) cümlesidir. Rab tecrübe edilebilir fakat o, akılla bilinemez, O anlayışın ötesindedir.²¹

C- KARMA VE KURTULUŞ İNANCI

Sih inancına göre insan, canlı varlıklar içinde Tanrı ile kendi iradesi vasıtasıyla sevgi ilişkisine girme kabiliyetine sahip olan yegane varlıktır. İnsanın bir diğer özelliği ise, kendine güven (haumai) ve kendisi de dahil olmak üzere dünyayı hatalı olarak Tanrı'dan ayrı görmesidir. Bu ikilik insanı Maya olarak ifade edilen dünyanın geçici değerlerine bağlanmaya götürür. Sonuç ise önceki amellerine (karma) dayanarak yeniden doğma (samsara)dır. Kurtuluşu (mukti) tamamlamanın sadece bir yolu vardır. Bu da benliği (haumai) yenmek, dünya akıllı (manmukh) olmayı kesmek, Tanrı bilinçli olmak ve Tanrı ile dolmakla olur. Bu da insanın Tanrı'nın, Sabad (kelâm), Guru (ilâhî rehber) ve Nam (Tanrı'nın ismi, hatta kendisi) olarak, dahilî mevcudiyetinden haberdar olması ve onların tamamen etkisi altında bulunması vasıtasıyla yapılabilir. Bu ise Tanrı'nın lütuf nazarıyla (prasad, nadar), insanın çabalarına bakmasıyla mümkündür. Sabad, Guru ve Nam kendini mümine bildirdiği, onu aydınlattığı ve dolayısı ile onu kurtardığı için ayrıca kurtuluş için ayinler zaruri değildir, fakat doğru davranış esastır. Gurmukh'un (Guru'nun yolunu takip eden) belirtisi dünyadaki hizmet hayatı (sewa)dır. Sih dininde insanın kurtuluşu ermesi, bir çileci (sannyasin) olarak değil, bir aile reisi (grihasta) olarak hayata katılmasıyla mümkündür. Ayrıca Sih inancına göre insan maddi varlığı içinde, ölmeden önce kurtuluşa (jivan mukti) ermiş ve ölümlerle de Mutlak Gerçek'e karışmış olacaktır.²² Sihlerin, Hindistan'da Hindulara göre daha atılgan, dünya işlerinde daha başarılı olmalarının sebeplerinden birisi de, aile reisi olarak ve mevcut bedenleri içinde iken kurtuluşa erebileceklerine inanılmasıdır. Böylece aşırı çilecilik, dünyayı terk etme arzusu, fakir kalma düşüncesi Sih inancında yer almamıştır.

Sih dininde İslâm tasavvufundaki makamlara benzer şekilde bir manevî yükseliş imkanı vardır. Bu makamlar şöyledir: 1- Dharam Khand, 2- Gian Khand, 3-

¹⁹ Mcleod, 169.

²⁰ Cole and Sambhi, 70.

²¹ Cole and Sambhi, 69.

²² Cole and Sambhi, 68.

Saram Khand, 4- Karam Khand, 5- Sach Khand. Mümin için ilk başlangıç birinci sırada yer alan Dharam Khand basamağıdır, beşinci basamakta yer alan Sach Khand basamağında ise artık mümin Tanrı'ya kavuşmaya ve onda yok olmaya lâ-yık hale gelmiştir. Bu basamak insanın Tanrı'ya ulaşmada varabileceği son ma-kamdır. Her Sih müminin ulaşmayı arzuladığı hedef burasıdır.²³ İnsan külli bir ateş-nur olan Tanrı'dan ayrı düşmüş bir kıvılcım parçasıdır. Dünyanın kötülükleri-ne bulaşarak kirlenmiştir. Yeniden Tanrı'ya kavuşabilmek için temizlenmesi ve O'na kavuşmaya lâ-yık olacak hale gelmesi gereklidir. Yukarıda söz konusu olan basamaklar insanların tedrici olarak Tanrı'ya lâ-yık olabilme yolunda ilerleyen Sih'in yükseklik durum ve derecelerini gösteren mertebelerdir. En son makama ulaşmış olan bir mümin artık doğum ölüm çemberinden kurtulmuş olacaktır.²⁴ Zira o, artık Tanrı ile bütünleşmiş, ayrılık sona ermiş ve sonsuz mutluluk başlamıştır. İşte bu bağlamda, başka inanç ve kültürde de görüldüğü gibi Tanrı, kavuşulması arzu edilen bir güveyi, koca; mümin ise O'nu, uğruna canını verebilecek derecede seven bir gelin olarak tasvir edilmiştir.²⁵

Kurtuluş yolunda en büyük engel yine insanın kendisidir. Eğer insan kendi-sine 'Efendi' olarak dünyayı tercih ederse imanı dünyaya ve onun değerlerine gide-cektir. Bunun sonucu olarak insan ruh göçü çemberine hapsolacaktır.²⁶ Ancak diğer taraftan da Guru Nanak, insanın hürriyeti konusunda, insan iradesine çok fazla yer vermemiştir. Olup biten her şey önceden belirlenmiştir ve zamanı gelince onun iradesiyle meydana gelecektir. Hem iyi, hem de kötü onun emri (hukam) ile mey-dana gelir: "Tanrı her şeyi kendi iradesiyle yönetir, amellerimizi onun kalemi ya-zar" (AG1241); "Büyüklik O'nun iradesi ile kazanılır, bazıları yüksek ve bazıları da aşağı olur; bazısı sevinir, bazısı ise acı çeker; bazısı ruh göçünde (transmigration) kaybolur, bazıları ise senin tarafından takdis edilir, Ey Rab." (AG 1).²⁷

O, her şeyin Gerçek Guru (Sat Guru-Tanrı)'nın merhametiyle olduğunu, ni-hai kurtuluşun ise Gerçek Guru sayesinde gerçekleşeceğini ifade eder.²⁸

Bir keresinde, taht-ı revan içinde çıplak ayaklı insanlar tarafından taşınan bi-risinin durumunu izah etmek için Guru Nanak, "önceki hayatlarında sıkıntı çeken-ler, şimdi kraldırlar ve yeryüzünde övülürler. O zaman yorulmuş olanlar şimdi başkaları tarafından yıkınıyorlar."²⁹ diyerek klasik Hint karma-tenasüh anlayışını ifade etmiştir.

²³ Daha geniş bilgi için bkz. Cole and Sambhi, 221-224.

²⁴ Gopal Singh, **The Sikhs**, Neşr. T.M.P. Mahadevan, Madras, 1970, p.48; Jodh Singh, "Guru Nanak's Concept of God", **Guru Nanak**, New Delhi, 1969, 66.

²⁵ Sih inancındaki müminin Tanrı'yı biricik sevgili ve kendisini bir gelin gibi görmesi ile Mevlana Celaleddin Rumi'nin ölüm gecesi için Şeb-i Arus (Düğün Gecesi) demesi büyük bir benzerlik göstermektedir.

²⁶ Les Religions du monde, 223.

²⁷ Cole and Sambhi, 73.

²⁸ Macauliffe, I/150.

²⁹ Macauliffe, I/58

D- SİH İBADETİ VE GURDWARA

Sih dininde en önemli ferdi ibadet Tanrı'nın ismini tekrar etme anlamına gelen 'Nam Simran' dır. Ancak bu, mekanik olarak İsimin tekrarı olmayıp, o İsim (Tanrı) üzerinde tefekkür vasıtasıyla Sih mümin (gurmukh) kirliliklerden temizlenir, gitgide Tanrı'ya yaklaşır, İsmi (Nam) hayatının her anında zikrederek kötülüklerden korunur, zira her an Tanrı'nın kendisini gördüğünü ve gözetlediğini düşünür.³⁰ İsim vasıtasıyla insan kendisiyle, insan insanla ve insan çevreyle uyum içine girer. Tanrı'nın adını inanmadan, sadece dille söylemek münafıklık olarak kabul edilir.³¹ Nam Simran için belli bir yer ve zaman yoktur, mümin onu her zaman yaşar ve hatırlar.

Bunun dışında bir Sih'in günlük ibadeti Üç bölümde incelenebilir: Birincisi, Granth Sahib'den bazı bölümleri ve özellikle, Guru Nanak'a ait olan Japji (Sabah duası)'yi ezbere okumak; ikincisi, bir Sih ailesinin gurdwaraya gitmemişse sabahleyin toplanıp Granth Sahib'den her hangi bir yeri okuması; üçüncüsü ise bütün Sih müminlerinin gurdwarada, Khalsa'nın büyük ailesi ile birlikte bulunmasıdır.³²

İbadetin günlük hayat içinde nasıl gerçekleştirildiğine bakacak olursak, önce Sih, akan bir suda yıkanacaktır. Şafak vakti Japji'yi, Guru Gobind Singh'in Jap'ini ve Swayyalarını ezbere okuyarak tefekküre dalar. Bunu kahvaltıdan önce veya sonra yapabilir, ancak mutlaka işe başlamadan önce gurdwarada, gurbani'yi³³ terennüm etmelidir. Kendisi günlük işine başladığında Tanrı onun aklından çıkmamalıdır ve o, akşam alaca karanlığında ibadete dönerken Rahiras (Kutsal Yol)'ı okumalıdır. O, yatmadan önce ise Sohilla'yı ezbere okumalıdır.³⁴

Gurdwaralarda ibadet her hangi bir zamanda yapılabilir. Ancak Sihler için cemaatle ibadet yapmak için sabah erkenden, ya da daha çok özellikle akşamleyin toplanmak bir gelenek halini almıştır. Guru Nanak'ın cemaatinin Kartarpur'da ki uygulaması böyle olmuştur. Bununla birlikte hayatın gerçeklikleri cemaat üyelerinin her zaman birlikte ibadet etmesine imkan vermez. Bu durumda Sih müminleri inançlarının gereğini çalışma yerinde ifa ederler. Sihlerin ibadet için tespit edilmiş kesin günleri yoktur. Bununla birlikte Pencab'da yaşayan Sihler, ay takviminin ilk günü olan Sangrand'da büyük ölçüde toplanırlar.³⁵

Nerede Sih cemaati (sangar) varsa, orada Guru'nun da hazır olduğuna inanılır ve Sihlerin toplu olarak yaşadıkları her yerde mutlaka bir gurdwara mevcuttur. Bazen yeşillikler arasında bir Pencab köyünün evleri ve ağaçlar arasında büyüleyici, kubbeli heybetli beyaz bir yapı olarak, ya da diğer yapılardan sadece hacim bakımından farklılığıyla ayrılan düz damlı bir bina olarak bulunabilir. İngiltere'de ise bir evin terası ya da eski bir kilise gurdwara görevini yerine getirir. Sözün özü, Guru Granth Sahib'in bir kopyesinin bulunduğu herhangi bir yer gurdwaradır. En ayırıcı özelliği ise orada dalgalanan, 'nishan sahib' denilen, Sihizm'in sembolü olan

³⁰ Mcleod, 151.

³¹ Greenlees, p. CLXI.

³² Küçük, XXVIII/ 410.

³³ Gurbani: Adi Granth'ın muhteviyatı

³⁴ Cole and Sambhi, 107-108.

³⁵ Cole and Sambhi, 63.

sarı bayrak ve onun direğidir. Bu, orada Sih varlığının ve hürriyet içinde ibadet yapılabileceğinin bir ifadesidir.³⁶

Sih cemaatinin bulunduğu yerlere, onların dinî ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gurdwara inşa edilmiştir. Ayrıca tarihî bakımdan geçmişte önemli olayların meydana geldiği yerlere de gurdwara inşa edilmiştir: Delhi'deki Sis Ganj'ın olduğu yer, Guru Tegh Bahadur'un (1921-1675) öldürüldüğü yerdir ve Anandapur'daki Keshgarh ise Guru Gobind Singh'in Khalsa'yı kurduğu yere inşa edilmiştir.³⁷

Daha başlangıçtan itibaren diğer din mensuplarının kendilerine ait bir mabedi olduğu gibi, Sihler de kendilerine ait bir ibadethaneye sahip olmuşlardır. Üstelik inanışa göre bu husus bizzat Tanrı tarafından istenmiştir: "Vişnuistlerin kendi mabetleri, Yogilerin kendi asanı ve Müslümanların camileri olduğu gibi senin takipçilerin de kendi dharmasala'larına sahip olacaklardır"³⁸

Mimari bakımdan, gurdwaralar genellikle Şah Cihan tarafından yaptırılmış olan Taç Mahal'e benzerlik gösterir. Türk-İslâm mimarisinin ve Hint mimari anlayışının çizgilerini taşıyan gurdwaraların üzerinde, heybetli bir kubbe bulunur. Ancak Amritsar'daki Altın Tapınak (Golden Temple), tipik bir gurdwara değildir. Altın Tapınak dört köşeli bir havuz ortasında yapılmış olup içinde gün boyu ilâhî (kirtan) okunur ve dünyanın ve Hindistan'ın muhtelif yerlerinden hac yapmak için gelen Sih müminleri çok erken saatlerden başlayarak gecenin geç saatlarına kadar tapınağı, adabına uygun olarak, ziyaret ederler ve kutsal havuzda yıkanarak günahlarından arınırlar.³⁹

Gurdwaraya gitmeden önce, ister sabah erkenden, isterse akşamleyin olsun, bir Sih mutlaka banyo yapacaktır. Sabahleyin Japji'yi kısmen veya tamamen okumuş olacaktır. Gurdwaraya girmeden önce, o eğilir ve merdiven basamaklarını tırmanmadan önce bayrağın sopasına dokunur. Basamakları çıkarken o eğilir gibi yapar ve eliyle basamağa dokunur ve elini alnına koyar. Basamakları çıkmadan önce ayakkabıları çıkarmak bir gelenektir. Mabede girebilmek için baş daima örtülü olacaktır. Eğer bir Sih kadın yol boyunca başı açık gelmişse de mabede girmeden önce eşarbını başına örtmesi gerekir.

Gurdvaranın içinde Sih, üzerinde Guru Granth Sahib'in bulunduğu platforma yaklaşır, eğilir ya da tamamen secdeye varır ve mutfakta kullanılmak üzere bir bağıшта bulunur. Kitaba arkasını dönmemeye dikkat ettikten sonra o, cemaate katılır, ya çıplak, ya da her hangi bir örtü veya halı ile kaplanmış olan zemine oturur. Kadın ve erkekler birbirlerinden ayrı otururlar. Bu, dinî bir inanç meselesi olmayıp, örf ve adetle ilgili bir husustur. İbadet için özel açılış duasına ve merasime ihtiyaç yoktur, sadece Kitabın, onu okumasını bilen bir kadın veya erkek tarafından açılması yeterlidir. Genellikle sabahleyin Sukhmani ilahisi okunur ve genellikle akşam

³⁶ Cole and Sambhi, 58.

³⁷ Dharmasala normal Hint anlayışında yolcular için dinlenme evi idi. Ancak bu kelime Sihizm'in ilk dönemlerinde içinde ilahilerin (kirtan) ve duaların okunduğu bir oda veya yapı anlamında kullanılmıştır.

³⁸ Cole and Sambhi, 59.

³⁹ Cole and Sambhi, 60.

ibadeti ise Granthi tarafından bir çan vasıtasıyla ilân edilir. Akşamleyin esas okunacak ilâhi ise Rahiras'dır.⁴⁰

Gurdwarada, diğer müzik aletleri de olabileceği gibi, genellikle davul ve ork eşliğinde ilâhilerin terennüm edilmesiyle meydana gelen müzik ibadetin önemli bir parçasıdır. İbadetin sonuna doğru cemaat, Guru Amar Das'ın (1479-1574) Anand Sahib isimli ilâhisini, daha sonra da Guru Nanak'ın Japji Sahib'inin son sözlerini terennüm eder. Khalsa üyesi olan Sihler, Ardas denilen dua kısmını icra ederler. Bu bölüm üç kısımdan oluşur; önce Dasam Granth'dan alınmış sözlerle Tanrı ve Gurular hatırlanır, sonra Tanrı'nın kelâmı olan Guru Granth Sahib'i koruma öğütleri ve geçmişte sıkıntılara maruz kalmış imanlı Sihler anılır. Son kısım ise yalvarma, Khalsa'yı imanlı muhafaza etmesini Tanrı'dan isteme, bütün insanlığın selâmetini dileme ve şahsi temennilerden meydana gelir. İbadet (divan), karah parshad dağıtımıyla sona erer.⁴¹

E- BİR SİH'İN HAYATINDA DİKKAT EDECEĞİ KURALLAR

Bir Sih'in hayatı ve işi Sihizm'in prensiplerine dayandırılmış olmalıdır. Dikkat edilecek hususlar:

- O, tek Tanrı'ya inanmalıdır ve putperestliğin her hangi bir şeklinde yer almamalıdır.

- Kurtuluşa ulaşabilmek için Gurular'ın ve Adi Granth'ın öğretilerine dayanan bir hayat sürdürmelidir.

- Sihler On Guru'nun teklğine yani, On Guru'da tek bir ruh var olduğuna inanmalıdır.

- Bir Sih'in kast, kirlenme fikri, kara büyü, kehanet, uğur arama, yıldız falı, uğurlu zamanlar, dönencelerle ilgili hurafe uygulamalar, kutsal iplik takmak, alına kast işareti (tilak) koymak, putperestlik, Hindu ve Müslüman velilerin mezarlarında dua etmek, diğer dinlerin hac yerlerini ziyaret etmek ve Hindu cenaze merasimlerini takip etmekle hiç bir ilgisi olmamalıdır. Vedalar, Şastralar, Gayatri Mantra, Bhagavat Gita, Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an okunulabilir ve nlara saygı gösterilmelidir, ancak iman Sih yazmalarına dayandırılmalıdır.

-Çocuğunu iman içinde eğitmek ebeveynin görevidir.

- Sihler çocuklarının saçlarını kesmemelidir. Erkek çocuklara verilen isim 'Singh', kızlara ise 'Kaur'dur.⁴²

- Sihler alkol, afyon ve diğer zehirleyiciler gibi uyuşturucuları almamalı ve tütün kullanmamalıdır. Onlar normal beslenme rejimlerini sürdürmelidir.

⁴⁰ Cole and Sambhi, 64.

⁴¹ Karah parshad: Bu tatlı yiyecek un, şeker ve manda sütünden eşit oranlarda katılarak pişirilen bir yiyecektir ve orada bulunan herkese sıcak olarak dağıtılır. Sihler için bu, evrensel kardeşliği simgeleyen bir uygulamadır.

⁴² Singh ve Kaur ismi ancak pahul merasimi ile Khalsa'ya katılan Sihler'e verilir. Bu ismi alan Sihler kimliklerinde resmen o ismi isimlerinin sonuna ilave ederler. Böylece o şahsın Khalsa Üyesi bir Sih olduğu başkaları tarafından anlaşılır.

- Sihizm çocuk öldürmeyi, özellikle kız çocuklarını öldürmeyi açıkça ayıplar.
- Sihler sadece namuslu ve dürüst olarak kazanılmış para ile geçimini sürdürür.
- Sihler, hayır yapmak için cömertçe vermelidir.
- Sihler asla kumar oynamamalı ve çalmamalıdır.
- Bir Sih başkasının karısına kendi annesi gibi, başkasının kızına ise kendi kızı gibi saygı göstermelidir.
- Bir Sih, doğumdan ölüme kadar, Sih inancına uygun olarak hayatını sürdürmelidir.
- Bir Sih diğer Sihleri "Waheguru ji ke Khalsa, sri Waheguru ji ki fateh" (Khalsa Tanrı'dandır, zafer Tanrı içindir) diyerek selâmlamalıdır.⁴³

SONUÇ

Tarihin ilk dönemlerinden beri medeniyetlerin gelip geçtiği, çeşitli millet ve devletlere sahne olan Hindistan'da, Hinduizm, Budizm ve Jainizm gibi Hint dinleri arasında en genci olarak bulunan Sih dininin, İslâm'ın Hindistan'a ulaşmasından sonra farklı inanç ve dine sahip olan toplulukların inançlarının uzlaşması ve bir sentezi sonucu doğduğu kabul edilen bir olgudur.

Sihler Hint yarımadasında, cesaret, ata binme, çocuklarına en iyi eğitim imkanlarını sağlama, emniyet ve askerî komuta kademesi içinde üst düzeylerde yer alma, ülke içinde ticaret ve sanayi dallarında önemli atılımlar yapmış olmaları bakımından ilk sıralarda yer alırlar. Sihlerin Hindistan içinde onda dokuzunun bulunduğu Pencab adeta bir buğday ambarıdır. Bu sebeple genelde fakir insanların ülkesi olarak bilinen Hindistan'da Sihlerin ekonomik sıkıntıları yoktur.

Zaman zaman, ona Hint dininin bir mezhebi olarak bakanlar olmuşsa da, Sihler her zaman kendilerini ayrı bir millet, inançlarını da Hinduizm'den farklı bir din olarak düşünmüşlerdir. Sih inancının Hindu din adamları olan brahmanları, kast sistemini reddetmelerini, Hindular tarafından günlük hayatta yerine getirilen pek çok uygulamaları kabul etmemelerini ve en önemlisi Hindu çok tanrıcılığına karşı, hiç bir şüpheye yer vermeyecek derecede kesin bir tevhit inancıyla Tanrı'ya inanış ve bağlılıklarını göz önüne aldığımızda, onun Hinduizm'in bir mezhebi olmanın ötesinde, ayrı bir din olduğunu görürüz.

Konuya tanrı anlayışı açısından baktığımızda bir benzerlik ve yakınlık arayacak olursak Sihizm'in, Hinduizm'den daha çok İslâm'a yakın olduğunu söylemek mümkündür. Zira tek, hiç bir şeye benzemeyen, ezeli, ebedî, her şeyi yaratan, besleyen, destekleyen, her şeye gücü yeten, dilediğinde de her şeyi yok edebilecek olan bir Tanrı, İslâm'daki Allah'ın özellikleriyle aynı özelliklere sahiptir. Daha önce de izah edildiği üzere O, sadece Sihlerin değil bütün evrenin Rabbi olarak

⁴³ Cole and Sambhi, 174-175.

görüüyor. Sihlerin Kutsal kitaplarında, kendi dillerinde kullanılan Tanrı'nın isimleri yanında, Allah, Huda, Kerim, Kadir vb. Müslümanların kullandıkları isim ve sıfatlara da sıklıkla rastlamak mümkündür. Yahudilerin Yahve'yi sadece kendilerinin Tanrısı olarak görmelerinin aksine Sihler, Tanrı'nın bütün varlıkların Tanrısı olduğunu ve Guru Nanak kendi gördüğü ışığı başka insanlarla paylaşmak için görevlendirdiğini ifade etmiş ve bu amaçla yaşamıştır.

Sih dini karma, maya, ölüyü yakma, tenasüh (ruh göçü) inancı konularında, yorumlar açısından kısmen nüanslar bulunsa da, Hinduizm ile ortak yönleri vardır. Ancak Tanrı'nın varlığı, birliği ve diğer sıfatları bakımından ise İslâm dini ile benzerlikler göstermektedir. Ayrıca, canlı varlıkların tenasühüne inanılmasına rağmen Tanrı'nın bir canlıya hülül etmesine (yani, bir canlıya girerek tecessüd etmesine) inanmazlar.

Sih dini başlangıçta hoşgörü, insan sevgisi ve tevazu üzerine kurulmuş iken daha sonra, şartların ve zamanın getirdiği sıkıntılar bu dinin mensuplarının askerleşmesine ve savaşçı bir ruha sahip olmalarına ve bütün Hint dinlerinin temel ilkesi olan hiçbir canlıyı incitmeme anlamına gelen ahimsa ilkesinin dışına çıkmalarına sebep olmuş gözükmektedir. Bugün hızlı bir değişim süreci geçiren dünyamızda çoğunlukla Sihler, özellikle Khalsa'ya mensup olanlar, Tanrı sevgisi, samimiyet (insanın içiyle dışının bir olması), ahlâkî bir hayat sürme konularında kıyafetlerinin de verdiği bir kimlik ve sorumluluk duygusu içinde hayat sürdürmeye çalışmaktadırlar.

Başlangıçta Sihler, özellikle Ekber Şah (1542-1605) zamanında Müslümanlar ile iyi ilişkiler içinde iken, daha sonra en çok da Şah Cihan (1592-1666) ve Evrenzip (1618-1707) zamanlarında karşılıklı sıkıntılar yaşanması sonucu dostça davranışlar sona ermiştir. 1948'de Pakistan'ın Hindistan'dan ayrılması sırasında, Sih kutsal mekanlarının pek çoğu Pakistan tarafında bulunmasına rağmen, Müslümanlarla birlikte olmak yerine Hindularla bir arada yaşamayı tercih etmişlerdir.

Dinî bir hareketin mensubu olarak ortaya çıkan Sihler, İngilizlerin Hindistan'ı istilasına kadar, 1800-1839 yılları arasında Pencab'da kendilerine ait bir devlet kurmuşlardı. Günümüzde Sihlerin en büyük emelleri Pencab'da, Khalistan isimli yeniden bir devlet kurmaktır. Bu amaçla, Hindistan'da zaman zaman, terörizme varan davranışlara girişildiği bilinmektedir.